

Лекція 3

Методи обліку витрат і калькулювання

Фактори, що впливають на побудову обліку витрат

Загально-організаційні

Обліково-організаційні

Технологічні

Метод обліку витрат

Сукупність способів відображення, групування та систематизації даних про витрати, що забезпечують досягнення визначеної мети, вирішення конкретного завдання

Методи обліку витрат

```
graph TD; A[Методи обліку витрат] --> B[Нормативний]; A --> C[Фактичних витрат];
```

Нормативний

Фактичних витрат

Метод обліку фактичних витрат

Полягає у послідовному накопиченні даних про фактичні виробничі витрати без відображення в обліку даних про їх величину за діючими нормами

Нормативний метод обліку витрат

Полягає в обліку витрат на основі
заздалегідь розроблених нормативів

Метод калькулювання

Сукупність прийомів розподілу витрат підприємства за калькуляційними статтями та віднесення їх до об'єкту калькулювання

Методи калькулювання

За періодичністю
складання

Позамовне
Попроцесне

За повнотою
включення витрат

Повної собівартості
Неповної собівартості

Позамовний метод

Використовується за умови виготовлення складної продукції з високою вартістю, тривалим циклом виробництва

Прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, виробничі накладні витрати

Незавершене виробництво

Замовлення 1

Замовлення 2

Замовлення 3

Готова
продукція

Собівартість
реалізованої
продукції

**Об'єкт обліку витрат і
калькулювання**

Замовлення

Заявка клієнта на певну кількість спеціально створених або виготовлених для нього виробів

Попроцесний (попередільний) метод

Ґрунтується на тому, що прямі витрати відображаються в обліку не за видами продукції, а за переділами, навіть, якщо в одному переділі можна отримати продукцію різних видів

Об'єкт обліку витрат і
калькулювання

Переділ

Частина технологічного процесу (сукупність технологічних операцій), що завершується отриманням готового напівфабрикату, який може відправлятися в наступний переділ або реалізовуватись на сторону

Прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, виробничі накладні витрати

Переділ А

Переділ Б

Переділ В

**Готова
продукція**

**Реалізація
готової
продукції**

Способи обліку витрат на виробництво при попередільному методі

Напівфабрикатний
собівартість
напівфабрикатів
власного виробництва
при передачі їх з цеху в
цех відображаються в
системі
бухгалтерського обліку

Безфабрикатний
передбачає
формування
собівартості одиниці
готової продукції шляхом
сумування витрат цехів
(переділів) з
урахуванням частки їх
участі в процесі
ВИГОТОВЛЕННЯ

Калькулювання повної собівартості

Передбачає включення до собівартості продукції всіх змінних та постійних виробничих витрат

Калькулювання неповної собівартості

Ґрунтується на включенні до собівартості продукції лише змінних виробничих витрат

Показник	Місяць		
	січень	лютий	березень
1. Обсяг виробництва, шт.	3000	3000	3000
2. Обсяг реалізації, шт.	3000	2500	3500
3. Ціна за од.	50	50	50
4. Змінні витрати на од., грн.			
виробничі	25	25	25
на управління та збут	10	10	10
5. Постійні витрати, грн.			
виробничі	21000	21000	21000
на управління та збут	12000	12000	12000

Звіт про прибуток підприємства (система калькулювання повних витрат)

Показник	Місяць		
	січень	лютий	березень
Дохід від реалізації (п.2 x п.3)	1 500 000	1 250 000	1 750 000
Собівартість реалізованої продукції	$(3000 \times 25 + 21000 = 96000)$	$(2500 \times 25 + (21000/3000 - 0) \times 2500 = 80000)$	$(3500 \times 25 + (21000/3000 -) \times 2500 = 112000)$
Валовий прибуток	54000	45000	63000
Операційні витрати	$(3000 \times 10 + 12000 = 42000)$	$(2500 \times 10 + 12000 = 37000)$	$(3500 \times 10 + 12000 = 47000)$
Операційний прибуток	12000	8000	16000

Звіт про прибуток підприємства (система калькулювання змінних витрат)

Показник	Місяць		
	січень	лютий	березень
Дохід від реалізації	150000	125000	175000
С/в реалізованої продукції	(3000 x 25 = 75000)	(2500 x 25 = 62500)	(3500 x 25 = 87500)
Виробничий марж. дохід	75000	62500	87500
Змінні операційні витрати	(3000 x 10 = 30000)	(2500 x 10 = 25000)	(3500 x 10 = 35000)
Загальний марж. дохід	45000	37500	52500
Постійні витрати	33000	33000	33000
Операційний прибуток	12000	4500	19500

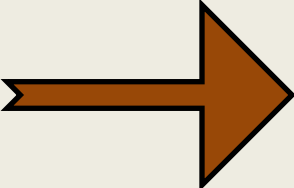
Директ-костинг

Система обчислення собівартості на основі прямих змінних витрат

Варіанти директ-костингу

Простий – заснований на використанні в обліку даних тільки про змінні витрати

Розвинутий – при застосуванні якого до собівартості разом із змінними включаються також прямі постійні витрати на виробництво та реалізацію продукції

Стандарт-кост

Система обліку та управління витратами на виробництво на основі розроблених стандартів з наступним виявленням відхилень фактичного рівня показників із

Нормативний метод

Розроблений на основі стандарт-косту відомим радянським вченим Жебраком

Калькулювання на основі діяльності

Метод калькулювання, що передбачає спочатку групування накладних витрат за основними видами діяльності, а потім розподіл їх між видами продукції, виходячи з того, які види діяльності потрібні для виготовлення цієї продукції

1. Поділ операцій на 4 групи

Операції на рівні одного виробу

Операції на рівні партії виробів

Операції на рівні певного виду продукції

Операції на рівні підприємства

2. Визначення взаємозв'язку між видом витрат та їх фактором

3. Розподіл витрат